

YEM SEKTÖRÜNÜN SIKINTILI YILI

Hasat Türk gazetesi olarak Türkiye Yem Sanayicileri Birliği (TÜRKİ-YEM-BİR) Yönetim Kurulu Başkanı M. Ülkü Karakaş ile yem sektörünün değerlendirmesini yaptık:

HT: Sektörünüzün 2020 yılı değerlendirmesini yapabilir misiniz? Nasıl bir yıl geçirdik?

ÜK: Karma yemler hayvansal üretimin en önemli girdisidir. Hayvansal üretimdeki maliyetlerin %70'ini karma yemler oluşturuyor. Bir başka ifadeyle hayvansal üretimdeki sürdürülebilirlik, yem üretimindeki sürdürülebilirlik ve uygun fiyatlı yem arzıyla doğrudan ilişkilidir. Hepimizin bildiği gibi 2020 yılı normal bir yıl olmadı. Öngöremediğimiz şekilde ortaya çıkan bir pandemiye yaşadık ve yaşamaya devam ediyoruz. Hepimiz pandeminin ortaya çıkardığı farklı krizleri yönetmeyi deneyimledik. Pandemiden kaynaklı hususlar karma yem sanayisindeki risk ve belirsizliklerin artmasına neden olmuştur.

Pandemiyle birlikte ülkelerin gıda güvencesini sağlamak üzere benzer aksiyonlarda bulunduğunu gözlemledik. Tarımsal emtialar al-sat değil daha çok stoklama amacıyla piyasalarda işlem görmüştür. Bunların etkisiyle dünya yem hammadde fiyatlarında daha keskin denilebilecek artışlar yaşanmıştır.

Karma yem sanayimiz 2020 yılını genel olarak yatırım ve üretim artışından ziyade mevcudunu korumaya yönelik geçirmiştir diyebiliriz.

Bitkisel üretimimizin hayvansal üretimimizin ihtiyacına yetmemesi, bu nedenle yem hammadde-lerindeki dışa bağımlılığımız yem sanayisinin dış piyasa yem hammadde fiyatları ile dolar kurundaki artışlardan çok daha fazla etkilenmesine sebep olmaktadır.

Hasat dönemi öncesinde, hammadde tedarikçileri olası liman kapanması, ülke ihracat yasakları endişeleri, hayvancılıkla uğraşanlar yem fabrikalarının kapanması ve yem bulamama endişesi, yem fabrikaları da yem hammaddesi temin edememe endişesi ile stok miktarlarını artırma yolunu tercih etmiştir. Bu durum iç piyasada yem hammadde fiyat artışlarını tetiklemiştir. Bu arada kamu ve özel sektör işbirliği ile atılan bazı adımlar fiyatların daha da artmasını önlemiştir. Bu önlemlere örnek olarak, hasat öncesinde hububat stoklarının satış açılması, tarımsal üretimin devamlılığın sağlanması için sokağa çıkma yasakları esasında tarımsal işletmele-re muafiyetlerin sağlanması verilebilir.

Hasat ile birlikte yem sanayisinin biraz daha rahatlayacağını tahmin ediyorduk ancak maalesef yem hammadde fiyatları düşmek yerine daha da artmıştır. Kredi faiz oranlarının düşmesi sonucu tarımla ilgili ilgisiz kişilerin tarımsal emtiaları satın alarak stoklama yapmaları, bazı kamu kurumlarının TMO'nun açtığı fiyatları üzerinde alım fiyatları açıklamaları, piyasalarda fiyatların daha da artacağı beklentisi nedeniyle hububat satışlarında isteksiz davranılması fiyat artışlarında etkili olmuştur.

2020 yılında yem hammadde fiyatları ortalama %64, karma yem fiyatları ise %42 artış göstermiştir. Hayvansal ürün fiyatlarının üretim maliyetlerinin altında seyretmesi hem hayvancılıkla uğraşanlar hem de yem sanayicilerini zorda bırakmıştır.

Artan yem hammadde ve yem fiyatlarına karşın, süt ve kırmızı et fiyatları yerinde saymıştır. Kar edemeyen kırmızı et ve süt üreticilerinin üretimden çekilmeye başlaması ülke tarımımız için endişe verici olmuştur.

Yem sanayimizin üretim bakımından 2020 yılını 2019 yılına benzer şekilde 25 milyon ton karma yem üretimiyle kapattığımızı tahmin ediyoruz. Yapmış olduğumuz istatistik çalışmaları doğrultusunda kanatlı yem üretiminde geçen yıla göre bir miktar düşüş, büyük-küçükbaş yemlerinde ise bir miktar artış olduğunu gözlemledik.

Ülkemiz yem sanayisi ve hayvancılığımız açısından 2021 yılının iyileşme yılı olacağını öngörüyoruz. 2021 yılının ilk 3 ayından sonra karma yeme olan talebin tekrar artmasını bekliyoruz.

HT: Covid-19 salgının sektöre etkileri neler oldu ve olmaya devam ediyor? Bu konuda alınan tedbirler hakkında bilgi verebilir misiniz?

ÜK: Covid-19 pandemisinin yem sektörüne etkisi, büyük oranda yaratmış olduğu panik havasından ileri gelmiştir. Özellikle 2020 Mart ayında hammadde arzında sorun olmamasına rağmen karma yem bulamama endişesiyle karma yeme yönelik talep %15-20 artmıştır. Artan taleple beraber yem hammadde stoklarının hızla azalması sektörde bir miktar endişe uyandırmıştır. İthal ürünler konusunda da özellikle Karadeniz'deki tedarikçilerin kepek, küspe gibi ürünlerin toplama, gönderme konusunda biraz isteksiz oldukları ve bu nedenle yaşıtlama olduğu gözlemlenmiştir.

Rusya'nın da içinde bulunduğu Avrasya Ekonomik Birliği ülkelerinde gıda fiyatlarının artması, Covid-19 nedeniyle oluşabilecek kriz durumunda ülke ihtiyacını karşılama isteklerinin de etkisiyle hububat ve yağlı tohum ihracatını yasaklaması, Ukrayna'nın ayıççeği gibi ürünlere ihracat vergisi koyması bu ürünlerin ithalini zorlaştırmıştır.

Ülkemizdeki pandemiyle birlikte oteller, restoranlar, okullar gibi toplu tüketim alanlarının kısıtlanması veya kapatılması, bunun yanında bazı dönemlerde ihracat pazarlarımızdaki sorunlar, hayvansal ürünlere ve dolayısıyla karma yemlere olan talebi azaltmıştır. Karma yem talebindeki azalış özellikle 2020 yılının son 3 ayında daha belirgin olmuştur. Yem hammadde arzında sorun olmamasına rağmen hem yurtdışında hem de yurtdışında en önemli sorunlardan birisi de lojistikte yaşanmıştır. Yurtdışında bazı limanların kapanması, yurtdışı tedarikçilerinin karantina süreleri, gemi bulamama gibi riskler nedeniyle ürün sevkiyatı yapmaması, yurtdışında nakliye fiyatlarında %20-30 artışların görülmesine ve kamyon bulmanın zorlaşmasına neden olmuştur.

Pandemiyle beraber hammadde arz güvenliğimizi sağlamaya yönelik olarak girişimlerimiz olmuştur. Hasat öncesinde hububat ithalatı yaparak kamunun stoklarını güçlendirmesi gerektiğini sözlü ve yazılı olarak dile getirmiştir. Bu konuda geç de olsa bir adımın atılması ve hububat gümrük vergilerinin sıfırlanması fiyatların kontrolsüz artışını önlemiştir.

Özellikle süt hayvanlarının kesiminin önlenmesi için süt fiyatlarının artırılması gerektiğini de her

platformda vurgulamıştık.

Sağlık anlamında da yem sanayimizde Covid-19 salgınına karşı birtakım önlemler alınmıştır. Personel sayısının azaltılması, vardiya ve yemek saatlerinin bölünmesi, fabrikalara tüm girişlerin ateş ölçümü dahil kontrollü bir şekilde gerçekleştirilmesi, fabrikaların 2-3 günde bir dezenfekte edilmesi, nakliye araçlarının birer birer fabrikaya alınması, şoförlerin araçlardan inmeden sevkiyat yapmalarının sağlanması, personelin birbirleriyle temasının önlenmesi, personelin yurt dışından gelen ve hasta olması muhtemel kişilerle ilişkilerinin takip edilmesi gibi birçok önlemler uygulanmaktadır.

HT: Benzer salgınla karşılaşıldığında daha az zarar görmek için sektörün ve ülkemizin atması gereken adımlar nelerdir?

ÜK: Buradaki en önemli husus, ülkemizin kendine yeterliliğin artırılmasıdır. Gerek yem hammadde-lerinin üretimi gerekse de kaynakların en etkin şekilde kullanılması önem taşımaktadır. Karma yem sanayisi, yem hammadde-lerini, hayvanların en verimli şekilde tüketmelerine olanak sağlayan karma yeme dönüştürmektedir. Birim hayvandan elde edilecek verimin artırılması hem daha fazla protein elde etmemize hem de kaynaklarımızın israf olmasını engelleyerek dışa bağımlılığımızın azaltılmasına imkan sağlayacaktır.

Yem hammadde fiyatlarının aşırı arttığı dönemde kamunun müdahale gücünün olması için, ülkemizin yem hammadde stoklarını güçlendirilmesi gerekmektedir.

HT: Tarım ve hayvancılık ülkemiz ve insanlık için ne anlama gelmektedir?

ÜK: Özellikle pandemiyle birlikte tarımın önemini daha iyi anlaşıldığı her platformda dile getirilmektedir. İnsanlarımızın özellikle geleceğimizin teminatı olan gelişme çağındaki çocuklarımızın, gençlerimizin sağlıklı ve dengeli beslenbilmesini sağlamak ortak hedefimizdir. Bunun başında da et, süt, yumurta, balık gibi hayvansal kaynaklı ürünlerin yeterince tüketilebilmesi gelmektedir. Hayvansal kaynaklı ürünlerin yeterince tüketen ülkelerde çocukların, matematik fen gibi alanlarda hayvansal ürünleri yeterince tüketemeyen ülkelerdeki çocuklara kıyasla daha başarılı oldukları ortaya çıkmaktadır. Ancak maalesef, Türkiye, özellikle kişi başı kırmızı et tüketimi bakımından gelişmiş ülkelerin bir hayli gerisindedir. Kişi başına hayvansal protein tüketimimizi artırabilmek için hayvansal üretimimizi artırmamız, bunun için de hayvansal üretimde bulunanları kar elde etmelerini sağlamamız önem taşımaktadır.

HT: Türk tarım ve hayvancılığının geleceği hakkında neler söylenebilir? Yapısal sorunlara yönelik atılması gereken adımlar nelerdir?

ÜK: Türk tarımının iyi bir geleceğe ulaşabilmesi için tarımsal üretimin ve verimliliğin artırılması gerekir. Ancak ülkemizde miras yoluyla bölünen tarımsal araziler, köyden kente göç, ülkemizin coğrafi koşulları, yağış azlığı, pazarlama sorunları gibi nedenlerle verimlilik büyük ölçüde azalmıştır. Arazi toplanlaştırılması sürecinin tekrar hızlandırılması, taban suyu seviyesine göre öncelikli sulama yatırımlarının belirlenerek sulama yatırımlarının artırılması, mera ıslah faaliyetlerinin daha verimli kılınması, kooperatif ve birliklerin daha aktif hale getirilmesi, ihracat pazarlarının çeşitlendirilmesi ve tarımı desteklemeye devam etmemiz gerekmektedir.

Bugün gelir toplamı ve gelir-gider dengesi açısından en alt katmanda yer alan Türk çiftçisi tarım ürünü ve gıda üretmemek tehlikesi ile karşı karşıyadır.

Hemen aklımıza gelecek ilk soru “neden”dir. Nedeni ise pek çok ancak üreticinin özellikle çocuklarının tarımsal üretimden ayrılmaya nedenlerinin başında gelen ilk faktör “ekonomik”tir. Çiftçi ailesinin geliri kendisini beslemeye yetmemektedir. Babasının durumunu gören evlatlar, sosyal güvencesi olmasa da olsa asgari ücretle başka sektörlerde çalışmayı yeğlemektedirler.

Tarımda çalışanların yaş ortalaması 56'ya dayanmıştır. Öğrenim hayatını-lise dahil- tamamlayanlardan tarıma dönenlerin oranı tarım nüfusu içinde %40'ı ancak bulmaktadır. İlkokul, ortaokul, diplomasız ve eğitim durumu belirsizler %59'u bulmaktadır. Bu rakamlar bize bilinçli ve modern tarımın yapılabileceğini göstermektedir.

Bunların yanında Türk tarımının en önemli sorunu üretici elinde iken tarım ürünü ve gıda fiyatlarının maliyetini koruyacak bir eder ortalamasından satılamamasıdır. İşte “neden”lerin en önemlisi ve önde geleni budur. Bunun da ana nedeni çarpık, sömürgeci, sadece ticaretini yapana (komisyoncu, tüccar, işletmeci, mamül gıda üreticisi, ihracatçı, aracı, pazarcı ve marketçi) kazandıran bir pazarlama sisteminin mevcudiyetidir. Bu sistem tarımın kırılabilirliği, başta uzun süre gıdayı koruyan altyapının olmaması, gibi gıdanın zayıf taraflarını değerlendiren bu pazarlama aktörlerinin çok kazanma hırslarının sonucu olarak gıda enflasyonu tarla, ağıl, sera-tüketici arasında ortalama % 300-1500 arasında zamlanmasına yol açmaktadır.

Tespit bu iken çare nedir?

Çare bu düzenin yıkılmasıdır. Bu pazarlama düzeninin temelden değişmesidir. Bu aktörlerin pazarlama zinciri içerisinde yeniden konumlandırılmalarıdır. Bu konumlandırma da

**TARIM
GÜNDEMİ**

**Naim
ÖZDAMAR**

Aydın- Buharkent
Ziraat Odası
Başkanı

Gıda Üretim Sürecinde Mevcut Durum ve Çözümler

kısa orta ve uzun süreçte devlet tarafından bazı tedbirlerin alınmasının zorunlu kılınmaktadır:

1. Zamana yayılmış uygulamaları içeren yeni bir pazarlama yasasının çıkarılması,
2. Üreticinin üretici birliklerine ve tarımsal üretim ve pazarlama kooperatiflerine “zorunlu” ortak olması,
3. Üretici birlikleri ve tarımsal üretici kooperatiflerinin yeniden düzenlenmesi ve rehabilitasi;
- a. Yasal düzenleme
- b. Finans desteği
- c. Türk Ticaret Kanunu'nda temel değişikliklerin yapılması,
4. Batı ülkelerinde olduğu gibi tarımın planlama, üretim, pazarlama süreçlerinin üretici birlikleri ve tarımsal üretici kooperatiflerine bırakılması,
5. Devletin üretim ve pazarlamada “denetleme” ve “destekleme” çerçevesinde kalması,
6. Komisyoncu, tüccar, işletmeci, mamül gıda üreticisi, ihracatçı, aracı, pazarcı ve marketçi gibi aktörlerin üretici ile ticaretinin bağlarının yasal düzenlemelerle kesilmesi ve
7. Tarıma verilen desteklemelerin doğrudan üretici birlikleri ve tarımsal üretici kooperatifleri eliyle ulaştırılacak üzere rakip ülkelerle rekabet edebilir düzeye çıkarılması.

Peki bu çözümleri sağlamazsak ne olur?

Ülke olarak dövizimiz olsa da halkın karnını doyuracak gıdayı temin edemeyiz.

Sosyal patlamalara yol açarız.

Ülke bağımsızlığımız tehlikeye girer.

ÜRETİMİN ÖNEMİNE VURGU YAPILDI

İzmir Veteriner Hekimleri Odası Başkanı H. Gökhan Özdemir, Covid-19 pandemisinin sektöre etkileri konusunda, “Üretim bir şekilde her sektörde olduğu gibi devam etti. Hatta kapalı alanlarda, kalabalık ortamlarda çalışmayı gerektiren sektörlerin pandemi sırasında riskin yüksek olduğu sektörler olmasına karşın, üretim aşamasında, ürünün doğal kaynaklardan geldiği düşünüldüğünde tarım ve hayvancılık sektörü doğru yönetilirse daha az riskli olduğu görüldü. Tedarik zinciri konusunun önemi ve yerelde üretimin önemi anlaşılmış oldu. Ancak buna rağmen yerelde üreticiyi destekleyecek uygulamalara halen geçilememesi sektörün en önemli sorunu olarak kalmaya devam etti. Yem fiyatları ve mazot başta olmak üzere sektörün gideri olan tüm maliyetlerin sürekli artması, ürününü markaya dönüştürmeyi hedefleyen küçük üreticilerin maliyetler yüzünden teknolojiye tam olarak yararlanamaması, sermaye olmadan tam anlamıyla kazanç elde edilip gelir sağlanamaması üreticiyi her zaman olduğu gibi zorlamaya devam ediyor. Bu konuda mevcuttaki önlemlerin hiçbirinin yeterli olması olası yok ne yazık ki! Çünkü pandemide gördük ki önemsiz gördüğümüz bir noktada bile dışa bağımlı olursak zincirin en ufak görünen halkası sektörün çarklarının durmasına yetecektir.

Hayvancılık sektöründe en önemli konulardan biri de veteriner hekimlik hizmetleridir. Pandemi sırasında ne yazık ki ilk sokağa çıkma yasakları kapsamında veteriner hekimlik uygulamalarının süreklilik gerektirdiği unutulmuştur. Neyse ki hemen düzenlemeye gidildi. Aynı şekilde çiftçilerin, üreticilerin, yetiştiricilerin de duramayacağı anlaşıldı ve gerekli düzenlemeler yapıldı. Sonuçta her koşulda gıdaya erişmek istiyorsak her koşulda onu üretmemiz gerektiğini unutmamalıyız. Üretim aşamasında sağlıklı hayvan popülasyonu önemi de unutulmamalıdır. Bunun için de veteriner hekimlerin çalışmalarından da verim alabilmek çok önemlidir. Veteriner hekimlik hizmetlerinin de uygulanabilirliğine dair yasal düzenlemelerin yapılması, hekimi yoran bürokratik

birtakım düzenlemelerden kaçınmak, sektör için de kazanç olacaktır. Bu konunun da sektör dışına da görülmemesi gerekir. Çünkü sahada maddi anlamda bile yetiştiricilerimize ilk kredi ve desteği sağlayanlar, kişisel olanakları doğrultusunda, hep veteriner hekim meslektaşlarımız olmuştur diye konuştu.

Benzer salgınla yönelik ülkemizin atması gereken adımlar olduğunu dile getiren Özdemir, “Elbette yaşanmasın ancak benzer salgınlarla karşılaşıldığında daha az zarar görmek için hep daha doğal olan çözümlerin ekonomik hale gelmesi için düzenlemelerin yapılması gerektiğini kabul etmek gerekir. Güneş enerjisi, rüzgar enerjisi, su kaynaklarının doğru kullanımı ve doğada var olan yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımını yönünde gerekli olan teknolojiye ulaşımın daha ekonomik olması için gerekli düzenlemeler yapılmalı ve teşvikler sağlanmalıdır. Halkın bu konuda daha bilinçli olması için bilgilendirmeler ve projeler yapılmalı. Bir gün fabrikalar durma noktasına gelse de insanların beslenmelerini sağlayacak temel gıdalara ulaşmaları için aslında tek şansları olacak köy kavramı ve köylülerin üretimi konusunda yasal düzenlemeler yeniden gözden geçirilmeli. Aile işletmelerinin düşük kapasiteli ama sağlam ve güncel bilgiye ve bilinçli üre-

tici olmaya dair bilgi, becerileri ve olanakları artırılmalıdır. Her şey çok kazanç ve para değil. Aslında bunu görmüş olmamız gerekiyor. Denklem basitlik üzerine kurulu belki bunu anlamamız gerekiyor. Daha fena bir senaryo ile karşı karşıya kalsak, gerçekten günlerce sokağa çıkma yasaklarının yaşanması gerektiğini düşünceler, tüketim amaçlı gıda kaynaklarını en uzun süre yararlanabilecek şekilde yönetmeyi gerçekten biliyor muyuz? Kendi kendine yeten bir ülke olmanın önemini ve kıymetini bilmediğimiz gibi kendi kendine yetmekle ilgili bireyler ya da aileler olarak da tek kriterimiz ne yazık ki para. Ama paramız olduğu halde birtakım ürünlerle ulaşamadık. Tedarik zincirinin aksamamasının yanında yurt dışı kaynaklı, ham maddeli ürünler ortamdaki birdenbire eksildi. Bize ait olanlar, bizim tarafımızdan üretilenler ise doğal olarak değer kazandı. Bu da üreticiye yansması gerekirken yine aracı ya da sermayesi olana yansıtacak bir sistemin içinde kaynadı gitti. Aslında üretici ve tüketiciyi aracılar buluşturabilecek ortamların kıymeti bir kez daha görüldü” şeklinde konuştu.

İnsanlığın, tarih boyunca beslenmenin ve hayatta kalmanın yolunu bulduğunu söyleyen Özdemir, “Avcı toplayıcı yaşam biçiminden toprağı değerlendirme, evcilleştirme ile hayvansal ürünlere ulaşabileceğini keşfetmesine varan bir süreç yaşanmıştır. Bundan sonrası için de farklı seçenekler elbette olacaktır. Ama unutulmaması gereken insanın karnını doyurmasını sağlayan son üründen çok, beslenmesine kaynak oluşturan öze sahip çıkması gerektiğidir. Kendi üreticisini koruyan, kendi ürettiğinin hakkını veren ve savunma, kendi insanının emeğine sahip çıkan bir politika izlemesiz gün gelir ulaşamaz, eksik kalırsınız” dedi.

Özdemir sözlerini, “Türk tarım ve hayvancılığının geleceği hakkında söylenecek tek şey sahip olduklarımızın değerini vermediğimiz süreç karşılıklı almak ya da sektöre dair mucizeler beklemekten vazgeçmemiz gerektiğidir” diye tamamladı.

“TÜRKİYE COĞRAFİ İŞARET POTANSİYELİ İLE DESTAN YAZAR”

Programda konuşan TİGEM Genel Müdürü Ayşe Aysin Işıkgece, yöresel ürünlerin kırsal kalkınma ve biyoçeşitliliğe olan katkısına dikkat çekti. Bakanlığın yöresel ürünler ve coğrafi işaretlerle ilgili çalışmalarını anlatan Işıkgece, coğrafi işaretli ürünlerin yönetişimi ve denetimiyle ilgili çalışmalarda sona yaklaşıldığını bildirdi. Işıkgece, “Logo kullanımı, bilinç, üretim şekliyle alakalı standardizasyon, satın alan kişilerin konuya hakimiyeti ve bu konuda kontrol mekanizmalarını oluşturmaları çok önemli. Yönetişim ve denetimiyle ilgili gerekliliklerin kamu tarafından sağlanması gerekiyor” dedi. Işıkgece, yöresel ürünlerle ilgili Tarım ve Orman Bakanlığı'nın anket yaptığını ve tüketicilerin çoğunluğunun yöresel ürünlere yüzde 15 daha fazla ödeyebileceğini dile getirdiğini kaydetti. Işıkgece, Dijital Tarım Pazarı (DİTAP) ile de dijital ortamlarda yerel ve coğrafi işaretli ürünlerin markalaşması, yöresel ürünlerin bölgesinde yok olmaması, kırsal kalkınmanın sağlanması ve bölgede ekonomi yaratması adına çalışmalar yapıldığını kaydetti.

YÜCİTA Başkanı Prof. Dr. Yavuz Tekelioğlu, 2015 yılının coğrafi işaret konusunda kırılma noktası ol-

duğünü söylerken, “Türkiye’de coğrafi işaret için yılda ortalama 20 başvuru olurken, bunlardan ortalama 10'u tescil alıyordu. 2015’te 39 olan başvuru sayısı 2016’da 93’e, 2017’de 242’ye, 2018’de 228’e, 2019’da 202 ve bu yılın 11 ayında 411’e ulaştı” diye konuştu.

Coğrafi işaret tescilinde üretici birliklerinin payının yüzde 2, TOBB’un payının yüzde 43 olduğunu bildiren Tekelioğlu, ulusal varlıklara sahip çıkmada TOBB’u takdir ettiklerini kaydetti. Tekelioğlu, üreticilerin sisteme olmasının çok büyük eksiklik olduğunu söyledi. Tekelioğlu, coğrafi işaretin gıda güvenliğinin teminatı olduğunu söylerken, “Pandemi hem tarımın hem de coğrafi işaretlerin önemini öne çıkardı. Tarım demek coğrafi işaret demek. Gelecek coğrafi işaretlerde ama bizim sistem kurmamız lazım. Sadece tescil almak bir şeye yaramaz” dedi. Türkiye’nin olağanüstü coğrafi işaret potansiyeli ile destan yazabileceğini ifade eden Tekelioğlu, “Bu ülkenin Cİ potansiyeli dünyanın hiçbir yerinde yok. Ancak doğru düzgün çalışan bir Cİ sisteminin kurulmasına ihtiyaç var. Sistemi iyi kurarsak marka ürünlerimiz ortaya çıkar” dedi.